

ValN § 20 Dnr ValN 000003/2018-901

Yttrande över promemoria - Stärkt skydd för valhemligheten

Beskrivning av ärendet	Båstads kommun har som remisinstant inbjudits att svara på promemoria om förslag på åtgärder för "Stärkt skydd för valhemligheten". Yttrandet innehåller synpunkter på att mer än en avskärmad plats för valedlar ska kunna ordnas vid röstmottagningsställe. Förslaget motiveras för att minska körisken. Yttrandet innehåller också synpunkter på att personröstmarkering genom att skriva till kandidatnamn ska kunna ges på samtliga valedlar samt att samtycke ska kunna ges från kandidater i efterhand. Dessa förslag är motiverade att förenkla för röstande samt att öka röstandes möjligheter att ta hänsyn till åsikter och åsikters representanter sent i valrörelsen.
Underlag till beslut	Tjänsteskrivelse från kommunjurist Elin Ax, daterad den 12 mars 2018, med tillhörande bilaga.
Föredragande	Kommunjurist Elin Ax föredrar ärendet.
Beslut	Valnämnden beslutar: 1. Valnämnden beslutar att avge yttrande över Stärkt skydd för valhemligheten.

Justerandes signaturer			Utdragsbestyrkande
Utskott/presidium	KS/nämnd	KF	
			

Datum: 2018-03-12

Till: Valnämnden

Handläggare: Elin Ax

Dnr: ValN 000003/2018-901

Yttrande över promemoria - Stärkt skydd för valhemligheten

Förslag till beslut

Valnämnden beslutar att avge yttrande över Stärkt skydd för valhemligheten.

Sammanfattning av ärendet

Båstads kommun har som remisinstant inbjudits att svara på promemoria om förslag på åtgärder för "Stärkt skydd för valhemligheten". Yttrandet innehåller synpunkter på att mer än en avskärmd plats för valsedlar ska kunna ordnas vid röstmottagningsställe. Förslaget motiveras för att minska körisken.

Yttrandet innehåller också synpunkter på att personröstmarkering genom att skriva till kandidatnamn ska kunna ges på samtliga valsedlar samt att samtycke ska kunna ges från kandidater i efterhand. Dessa förslag är motiverade av förenkla för röstande samt att öka röstandes möjligheter att ta hänsyn till åsikter och åsikters representanter sent i valrörelsen.

Bakgrund

Båstads kommun har som remisinstant inbjudits att svara på promemoria om förslag på åtgärder för "Stärkt skydd för valhemligheten" (Ju2018/00824/L6). Denna innefattar förslag till skärpt krav på skydd av valsedlar, samt stärkt valhemlighet genom bättre möjlighet att personrösta. Remissvaret ska vara regeringskansliet tillhanda senast den 5 april 2018.

Promemorians förslag till skärpt skydd för valhemlighet, ersätter det förslag om valbås där den röstande både tar valsedel och avger sin röst som gavs i betänkandet "Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten" (SOU 2016:71). Förslaget kritiserades av flera remissinstanser, bland annat på den grunden att förslaget beräknades kosta 254 miljoner kronor för valbåsen samt 109 kronor per valår för de ytterligare två röstmottagare per röstmottagningsställe som också krävdes. Promemorians förslag beräknas istället att kosta 17 miljoner kronor för inköp av material för avskärmning av valsedelsställ samt 15 miljoner per valår för tillkommande röstmottagare. Dessa kostnader avses ersättas genom anslagsökning till kommunerna. Promemorian bedömer inte att förslagen om förstärkt personval, kommer innebära mer än marginella kostnader.

Promemorian "Stärkt skydd för valhemlighet" föreslår istället att röstning kan ske i befintliga valbås, samt att röstedlar ska tas av röstande på avskärmd plats. Detta förslag bedöms ändå förbättra väljarens möjlighet att rösta utan yttre påverkan, då väljare kan plocka åt sig valsedlar utan insyn. I betänkandet "Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten", avfärdades detta alternativ då det bedömdes riskera för långa köer.

Promemorian kopplar också ihop förstärkt skydd av valhemlighet med personvalsinslag, eftersom att väljare som tar blank valsedel i avsikt att dölja vilken röst de avser avge, idag inte ges möjlighet att avge personröst för partier som registrerat sin partibeteckning och anmält samtliga kandidater. Promemorian föreslår att personröst ska kunna avges på blanka valsedlar och valsedlar utan kandidatnamn oavsett om kandidaterna är registrerade eller inte. Personröst är dock ogiltig om kandidaten inte gett sitt samtycke.

Aktuellt

Då Båstads kommun bjudits in att lämna yttrande över promemorian, föreslås valnämnden lämna ett yttrande vilket huvudsakligen inte innebär några invändningar.

Då promemorians förslag dock innebär att partier och kandidater måste vara fastställda innan valrörelsens aktiva fas, förhindras valbarhet för nya förslag eller dess företrädare i form av partier eller kandidater vilka uppenbaras i valrörelsens slutskede. Politiskt intresse som väcks i och med valrörelsens intensitet, får därmed inte samma möjlighet att representera väljarna.

Valnämnden föreslås framföra tre förslag och en invändning.

Valsedlar ska tillhandahållas på en avskärmd plats

Promemorian föreslår att valsedlar i eller i anslutning till lokal för röstmottagning, ska läggas ut på en avskärmd plats. Detta för att förbättra skyddet mot insyn från andra röstande och personal i vallokalen. En avskärmd plats anses också vara mindre känslig för risk för sabotage, samtidigt som den kan ge väljare lugn och ro att välja valsedel även om röstmottagare finns i närheten för att exempelvis städa i valsedelsstället. Av hänsyn till olika förutsättningar i olika lokaler, regleras inte avskärmningens utformning. Istället ställs krav på att skyddet mot insyn ska vara effektivt.

I utredningen "*Snabbare omval och förstärkt skydd för valhemligheten*" befarade utredningen att nu föreslagna lösning skulle leda till långa köer, då bara en person åt gången skulle kunna ta valsedlar. Utredningen ansåg att dessa nackdelar övervägde de positiva sidor lösningen med separat avskärmning för valsedlar och röstning skulle få för att bevara rösthemligheten. Promemorian bemöter inte detta befarande.

I bifogat yttrande föreslår Båstad kommun att det för att undvika köbildning ska vara möjligt att ta valsedlar från mer än en avskärmd plats. Då kan mer än en person åt gången ta valsedlar. Eftersom Båstads kommun också bedömer att det mellan varje röstande kommer finnas behov av att kontrollera att valsedelsplatsen inte är saboterad, underlättar det med mer än en avskärmd valsedelsplats. Båstads kommun föreslår att beslutet om ett röstmottagningsställe ska ha mer än en avskärmd valsedelsplats, ska fattas av valnämnden. Då ytterligare valsedelsplats inte obligatorisk, bör valnämnden själv ta kostnaden för ytterligare avskärmd valsedelsplats.

Enklare att personrösta på blanka och partimarkerade valsedlar

Promemorian föreslår att personröster som skrivits till på blanka och partimarkerade valsedlar för parti som registrerat sin partibeteckning och anmält samtliga kandidater ska beaktas. Att tillskrivet namn enligt nuvarande lagstiftning inte räknats för partiet som anmält sina kandidater, har i praktiken inneburit att väljare som inte haft tillgång till namnvalsedel inte kunnat ge sin personröst och därmed inte kunnat utnyttja sin rösträtt fullt ut. Möjligheten att skriva till personmarkering föreslås däremot inte att ges på namnvalseldar, där endast kryss kommer att räknas.

Möjlighet att personrösta genom att skriva till kandidatnamnet finns redan för partier, vilka inte anmält samtliga kandidater. Detta oavsett om valsedeln är en namnvalsedel, partivalsedel eller blank valsedel.

Däremot kommer personröst från och med valet 2018 oavsett om samtliga kandidater anmälts eller inte, att betraktas som obefintlig om kandidaten inte lämnat sitt samtycke till kandidaturen.

I övrigt redogör promemorian för vilka regler som ska gälla om mer än en röst tillskrivs och om partierna har mer än en lista. Promemorian bedömer att den ökade risken som förslaget kan medföra på röstsammanräkningstiden, vägs upp av att fler röstberättigade som förtidsröstare och utlandssvenskar ges möjlighet att avge personröst.

I bifogat yttrande anger Båstads kommun att den anser det självklart att möjlighet att ge personröst ska kunna ges oavsett vilken valsedel som röstande använder. Detta särskilt då möjlighet regleras i grundlagen. Däremot invänder kommunen mot begränsningen att inte kunna ge personröst genom att skriva upp kandidatnamn på namnvalsedlar för partier som registrerat samtliga kandidater. Detta eftersom det finns risk att röstande lämnar ogiltig personröst, om den inte vet att partiet registrerat samtliga kandidater.

Båstads kommun anger också att den inte tycker att givet samtycke innan valet ska begränsa vilka kandidater som är valbara. Istället föreslår kommunen att samtycke ska kunna ges i efterhand. Detta för att ta tillvara eventuellt politiskt engagemang som kommer till uttryck i valrörelsen. Om möjlighet finns att ge samtycke i efterhand, kan väljare nominera kandidater som företräder deras åsikter men som inte gett sitt samtycke innan valet. Möjligheten har bara betydelse för partier som inte registrerat samtliga kandidater. Övriga partier skyddar sin kandidatlista, genom att de anmäler samtliga kandidater. Eftersom de flesta partier tillhör den senare kategorin, bör det inte försena sammaräkningen nämnvärt att några kandidater ges möjlighet att ge sitt samtycke i efterhand.

Författningskommentaren

Båstads kommun yttrar i övrigt att den önskat att regleringen av den förstärkta möjligheten till personröst, varit mindre snårig. Den är reglerad genom att reglera undantag snarare än som tydliga påbudsregler, vilket gör den svårläst.

Kommunkontoret
Elin Ax, kommunjurist

Beslutet ska expedieras till:
Regeringskansliet
Kommunkansliet
Elin Ax

Bilagor till tjänsteskrivelsen:
Yttranden över promemoria Stärkt skydd för valhemligheten, Ju 2018/00824/L6

Samråd har skett med:
Kommunkansliet

Datum

2018-03-12

Handläggare

Elin Ax

Ju.L6@regeringskansliet.se

Vårt dnr

ValN 000003/2018-901

Yttranden över promemoria Stärkt skydd för valhemligheten, Ju 2018/00824/L6

Båstads kommun avger härmed följande yttrande, vilket sammanfattningsvis föreslår tre förändringar av promemorians förslag. Det första förslaget är att mer än en avskärmad plats för valsedlar ska kunna ordnas om valnämnden bedömer att förutsättningar för detta finns. De andra förslagen innebär att kandidatnamn ska kunna skrivas till på alla valsedlar samt att samtycke från kandidater ska kunna ges i efterhand.

2.4 Ett förbättrat skydd mot insyn från andra väljare

Ändringar bör vara på plats inför valet till Europaparlamentet 2019.

Båstads kommun har inget att invända.

Valsedlar ska tillhandahållas på en avskärmad plats

Båstads kommun föreslår att det för att undvika risk för köbildning, bör vara möjligt att tillhandahålla mer än en avskärmad plats för valsedlar. Då röstmottagare bör kontrollera den avskärmade platsen varje gång den använts, minskar ytterligare avskärmad plats den uppenbara risken för kö. Mer än en avskärmad plats för valsedlar innebär också att mer än en person åt gången, kan ta valsedlar. Valnämnden bör göra bedömningen om vallokal är lämplig för mer än en plats för valsedlar. Om valnämnden finner att förutsättningar finns för ytterligare avskärmad plats och väljer att tillhandahålla detta, föreslås valnämnden ta kostnader för ytterligare avskärmad plats.

Båstads kommun

Kommunledningskontor
269 80 BÅSTAD
Telefon: 0431-770 00 vx
Plusgiro: 11 11 11 -1
Org.nummer: 212000-0944
bastads.kommun@bastad.se
www.bastad.se

3.2 Enklare att personrösta på blanka och partimarkerade valsedlar

Hur bör systemet förändras?

Båstads kommun anser det vara självklart att möjlighet att ge personröst ska kunna ges oavsett vilken valsedel som röstande använder. Detta särskilt då möjligheten regleras i grundlagen. Däremot anser Båstads kommun att det också ska vara möjligt att avge personröst genom att skriva till kandidatnamn oavsett vilken valsedel den röstande använder. Det minskar betydligt risken att personröst bedöms som obefintlig av den anledningen att den röstande inte kontrollerat om valsedelns samtliga kandidater är anmälda eller inte.

Båstads kommun anser att givet samtycke innan valet inte ska begränsa vilka kandidater som är valbara. Med avsikt att stärka personvalsinslaget föreslår Båstads kommun istället att samtycke ska kunna ges i efterhand. Detta för att ta tillvara eventuellt politiskt engagemang som kommer till uttryck i valrörelsen. I en intensiv valdebatt där nya förslag och lösningar samt företrädare för dessa förslag kommer till i ett sent skede, torde det främja demokratin att dessa förslag och företrädare är valbara. Det förhindrar också att ett parti som vinner oförutsett stöd och vilka valt att inte skydda sin kandidatlista, riskerar att stå utan förtroendevalda. Att medge samtycke i efterhand, borde inte nämnvärt försena sammanräkningen.

6 Författningskommentar

Båstads kommun önskar i övrigt att regleringen av den förstärkta möjligheten till personröst, görs mer lättillgänglig för läsaren. Författningsförslaget regleras snarare genom undantag, än genom tydliga påbudsregler.